

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Ny förordning om invasiva främmande arter, KN2025/01024

Sammanfattning

Sveriges möjligheter att effektivt bekämpa invasiva främmande arter ser i dagsläget inte särskilt ljusa ut. Trots att problemet är välkänt saknas ofta tillräckliga resurser, samordning och en långsiktig strategi. En nationell förteckning med arter som är särskilt problematiska för Sverige som regleras av en tydlig lagstiftning, är i grunden positivt för möjligheten att bekämpa dessa arter.

Förslaget om att undanta privata aktörer från kravet att bekämpa befintliga förekomster av arter på den nationella förteckningen ser Länsstyrelsen Östergötland som ett stort hinder och riskerar att leda till en relativt tandlös lagstiftning. I många fall är bekämpning på privata marker en förutsättning för en effektiv bekämpning i ett område, då fokus bör ligga på spridningskällan. Enligt förslaget kommer det att bli upp till Länsstyrelsen att utföra bekämpning av särskilt kritiska bestånd (spridningskällor) även på privata marker, vilket kommer att innebära en ökad arbetsbelastning för Länsstyrelsen Östergötland. Länsstyrelsen är skeptisk till att detta arbete kommer att rymmas inom den "befintliga budget" som det föreslås. De uppgifter som åligger oss som myndighet måste följas upp av en medföljande budget som är i linje med uppdraget.

Genom att undanta enskilda arter, som exempelvis mink, spärroxbär och amerikansk hummer, från förbuden kan det innebära att lagarna uppfattas som otydliga vilket gör det svårt för Länsstyrelsen att kommunicera dem och få acceptans för dem. Privata fastighetsägare och företag kan inte förväntas hålla koll på vilka speciella undantag i lagstiftningen som gäller för respektive art. Detsamma gäller undantaget från bekämpning av befintliga bestånd och oklarheten i hur nyetablerade bestånd som uppkommit genom spridning från befintliga bestånd till annan plats eller fastighet ska hanteras.

Länsstyrelsen ser svårigheter i att det blir olika bekämpningskrav på befintliga och nya bestånd. Det kommer att bli en definitionsfråga om vad som ska räknas som ett nytt bestånd. Dessutom kommer det bli svårt för myndigheten att bevisa att ett bestånd inte fanns på en plats innan förordningen trädde i kraft.

Synpunkter på förslag till ny förordning om invasiva främmande arter

Det finns stora risker med det undantag enligt 3 kap. 5 § som gäller fastighetsägare som inte är stat, kommun eller region som innebär att dessa fastighetsägare inte berörs av förbudet i 3 kap. 1 § punkt 8 om att arter inte får tillåtas reproducera sig eller växa. Några potentiella konsekvenser om detta undantag införs:

1. I arbetet med invasiva främmande arter är det viktigt att identifiera spridningskällor och fokusera på att bekämpa dessa i första hand. Bekämpningsåtgärder på de statliga, kommunala och regionägda fastigheterna riskerar att bli mycket ineffektiva och kostsamma om spridningskällan tillåts finnas kvar på intilliggande fastighet som berörs av undantaget från bekämpnings- och spridningskravet. Sker hela tiden ny spridning från spridningskällan kan bekämpningen på statlig mark i princip aldrig slutföras och åtgärden måste upprepas under mycket lång tid vilket i sin tur riskerar att leda till ett stort slöseri med skattemedel.
2. Att undantaget endast gäller befintliga bestånd kommer att innebära svåra bedömningar av vilka skyldigheter som gäller vid spridning till nya platser och fastigheter. Om ett nytt bestånd etablerat sig på en grannfastighet genom exempelvis fröspridning, ska undantaget då även gälla för det nya beståndet med ursprung i beståndet som faller under undantaget? Rimligen bör det nya beståndet inte räknas som ett befintligt bestånd. I en sådan situation kommer det inte ställas några krav på bekämpning eller spridningsbegränsning på den fastighetsägaren som äger fastigheten med spridningskällan, men den fastighetsägare som drabbas av denna spridning har då en skyldighet att bekämpa de nyetablerade bestånden.
3. Lagstiftningen för invasiva främmande arter kan komma att upplevas som inkonsekvent och otydlig om fastighetsägarens skyldigheter skiljer sig åt mellan de arter som finns på

unionsförteckningen och de som finns på den nationella förteckningen.

4. Svår bevisbörda om ett bestånd är befintligt eller om det uppkommit efter förordningens införande.
5. Länsstyrelsen har inte kapacitet, varken personal eller ekonomi, för att enskilt ansvara för att invasiva främmande arter bekämpas och hindras sprida sig i länet. Länsstyrelsen, kommunerna, företag och privatpersoner behöver ha ett gemensamt ansvar för att hindra spridning och begränsa etablering av invasiva främmande arter i länet.
6. Att länsstyrelsen i enskilda fall får gå in på en privat fastighet och bekämpa begränsas av att markägaren måste godkänna detta. Enligt 28 kap. 1 § miljöbalken (1998:808, MB) får en myndighet rätt att få tillträde för att utföra åtgärder för att fullgöra uppgifter enligt miljöbalken eller EU-förordningar. Men då det inte ställs några bekämpningskrav på privata markägare kommer länsstyrelsen inte kunna bekämpa på privat ägd mark utan markägarens godkännande.
7. Regeringen har inte redogjort för varför detta undantag tagits fram. De har inte heller, till vår kunskap, tagit fram någon riskanalys för vad som skulle hända om det endast är på statligt, kommunalt och regionalt ägd mark som bekämpningskravet gäller. Hur mycket skulle det påverka den biologiska mångfalden om inget görs på privat mark? Hur mycket skulle det kosta i längden om det bara bekämpas på de marker som har lagkrav på bekämpning?

De artspecifika undantagen för de arter som finns på den nationella förteckningen bidrar till att lagstiftningen för invasiva främmande arter kan komma att anses som ytterligare inkonsekvens och otydlig, utöver undantaget för privata markägare. Att dessa dessutom bidrar till ett tolkningsutrymme av lagen kommer att bidra till arbetsbördan för länsstyrelsen.

Enligt 4 kap. 2 § ska Länsstyrelsen besluta om utrotningsåtgärder för arter som är upptagna på unionsförteckningen och som inte omfattas av hanteringsåtgärder, eller omfattas av nödatgärder. Det behöver förtydligas om beslut om utrotningsåtgärder ska göras för varje enskilt bestånd och vad det egentliga syftet är med paragrafen då detta krav på bekämpning redan gäller för fastighetsägaren utifrån nuvarande EU-förordning oavsett eventuellt beslut från länsstyrelsen. Det behöver förtydligas vad som menas med att

länsstyrelsen ansvarar för att utrotningsåtgärderna verkställs. Ska bekämpningen genomföras på markägarens bekostnad efter föreläggande från länsstyrelsen eller ska åtgärderna bekostas med statliga medel?

Att länsstyrelsen och andra statliga myndigheter, kommuner och regioner ska kunna fullfölja arbetsuppgifterna med finansieringen inom befintliga anslag för dessa syften ställer sig Länsstyrelsen Östergötland frågande till.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Jonas Källming med naturvårdshandläggare Nathalie Bjällerhag som föredragande och naturvårdshandläggare Fredrik Pettersson och vattenekolog Linnéa Carlzon som medverkande.

Kopia

gabriella.modin@regeringskansliet.se

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post ostergotland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Östergötland, 581 86 Linköping, eller ring vår växel 010-223 50 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/ostergotland.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats:

www.lansstyrelsen.se/ostergotland/personuppgifter